

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side	2
Årsmødet 2007	side	3
Møgelbjerggård ved Varde	side	9
Kværs Ladegård	side	10
Hjedding Andelsmejeri 125 år	side	12
Nyt fra kredsene	side	14
Malkekonen	side	16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgaardsforening

juni-juli 2007

Nr. 388 - 63. årgang

Årsmødeudflugtens deltagere samlet ved Asbjerggård

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Ejendomskonsulent:

Michael Munthe Fog,
Ingemannsvej 61, 4200 Slagelse,
tlf. 59 21 18 80, fax 59 21 18 10

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Peder Mouritsen
»Sædding Storgård«
Kvongvej 40,
Sædding, 6830, Nr. Nebel
tlf. 75 28 73 21

Næstformand:

Karen Jacobsen
Melbyvej 3
5610 Assens, tlf. 64 71 23 60
(Formand: Fynskredsens)

Jens Brogaard Jensen

»Maglehøjgård«
Hammerbakke 3
4050 Skibby, tlf. 47 52 99 18
(Formand: Nordsjællandskredsens)

Mogens Frigaard,

»Frigård«, Ypernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Rønne,
tlf. 56 96 30 02
(Formand: Bornholmkredsens)

Vagn Juel Jørgensen,

»Grønlandsgården«,
Øllemosevej 4, Flakkebjerg,
4261 Dalmore
tlf. 58 18 61 11
(Formand: Vestsjællandskredsens)

Ole Krogh Jensen

»Kroghbrogård«,
Holmevej 89, Brandelev,
4700 Næstved
Tlf.: 55 54 00 56
(Formand: Sjælland Syd)

Mogens Høge Hansen

»Hjørnegård«, Lundbyvej 25, Ønslev
4863 Eskilstrup,
tlf. 54 45 46 25

Jens Peter Skov Jensen,

»Hobygaard«, Hobyvej 37
4983 Dannemare
tlf./fax 54 94 41 63
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Carl Martin Christensen,

»Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby,
tlf./fax 64 85 11 74

Elise Jensen,

»Højtoftgård«, Gammelbyvej 40,
Fjelstrup
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkredsens)

Chr. A. Krogh

Majbølvej 27,
6470 Sydals,
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Jens Ulrik Tarpgaard

»Tarpgård«, Tarpvej 13, Vedersø
6990 Ulfborg,
tlf.: 97 33 13 83.
(Formand: Ringkøbing Amt)

Steffen Buch Juul

Jærgergården
Høllundvej 6, Høllund, 7100 Vejle.
Tlf: 75 86 54 93.
(Formand: Vejle Amt)

Grethe Plagborg,

Mejerigården 28 S, 7200 Grindsted,
tlf. 75 32 04 12
(Formand: Ribe Amt)

Esben Oddershede,

»Søgaard«, Søgård Mark 6, Nors
7700 Thisted
tlf. 97981997

Anne Lis Ladefoged

»Ingvorstrup Hovedgård«
Ingvorstrupvej 7, Revn
8500 Grenå,
tlf: 86 30 17 77
(Formand: Århus Amt
og Arkivudvalget)

Jørgen F. Schmidt,

»Bondeseje«
Randersvej 181, Lime,
8544 Mørke
tlf. 86 97 47 69

Jens Skytte,

»Aldrupgaard«
Aldrupvej 3, 8860 Ulstrup
tlf. 86 46 35 14, fax 86 46 45 21
(Formand: Midtjysk kreds)

A.C. Winther Hansen,

»Trillbakkegård«,
Korsbjergvej 3, Grydsted,
9240 Nibe,
tlf./fax 98 35 16 03
(Formand: Himmerlandskredsens)

Frants Wetche

»Hvanstrup«
Hornumvej 105.
9640 Farsø,
tlf. 98 66 32 17

Kræn Hjortlund

»Vanggård«
Vanggårdsvej 25, Stenum
9700 Brønderslev
tlf. 98 83 80 08
(Formand: Vendsysselkredsens)

Formanden skriver:

Vi har i Dansk Slægtsgårdsforening haft et godt årsmøde, som jeg har set frem til, da det var mit første årsmøde som formand.

Selve generalforsamlingen forløb problemfrit, aftenfesten var vellykket med en både indholdsrig og munter festtale og besøgsstederne var interessante med et bredt fagligt indhold.

Tak til Vestsjællandskredsens bestyrelse og Inger M. Hansen for et både vel tilrettelagt og vel afviklet arrangement

I denne sommer har man markeret 125-året for oprettelsen af Hjedding Andelsmejeri. Fhv. museumsinspektør Søren Manøe, Ølgod omtaler jubilæet i en artikel i bladet.

Andelsbevægelsen har betydet meget for landbrugets udvikling.

For 125 år siden var der køer på alle gårde, besætningerne var med nutidens øjne små og mælkemængden beskedent.

Andelsmejerierne og kontrolforeningerne skabte et landbrug med høj kvalitet, for hvad de enkelte besætninger ikke kunne klare, det formåede de i fællesskab.

Andelsbevægelsen har haft sin sejregang både med mejerier og slagterier, men spørgsmålet er om andelsformen stadig er den rigtige!

Nutidens producenter af både mælk og svin er store, og det samme gælder for de få andelsselskaber, der er tilbage.

Derfor er spørgsmålet, om andelsbevægelsen indenfor de to områder – mejerier og slagteriet – trænger til en revurdering af sit formål og sine vedtægter.

Peder Mouritsen.

Slægtsgaardsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16, fax 86 48 41 82
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet, hvis man siger i porten, at man skal på arkivet.

Arkivarer:

Ejgil Overby, »Klausholm«,
Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Helge Sørensen, Enghavevej 6,
Årslev, 8900 Randers. tlf. 86 49 13 40

Alis og Henry Slemming, Hammelevej 18,
Hammelev, 8500 Grenå, tlf. 86 32 01 99

Redaktion:

Ole G. Nielsen
Mølletoftegård,
Skælskør Landevej 83, Lundforlund,
4200 Slagelse.
Tlf./Fax 58 58 40 16.
OleGN@mail.tele.dk

Nr. 388 udkommer omkring den 20. juni 2007. Stof til dette nummer skal være hos redaktøren inden den 1. juni 2007.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: PRINFOMEGA

Østerbro 4
4200 Slagelse
Tlf. 58 55 00 33
info@prinformega.dk

Årsmødet 2007

Årsmødet 2.-3. juni 2007 i egnen omkring Skælskør blev både indholdsrigt og hyggeligt. Gensynet med dem, som man ikke har set siden sidste år, og gode oplevelser giver det gode årsmøde. Formanden for Vestsjællandskredsen, Vagn Juel Jørgensen og næstformanden Villy Langthjem havde sammen med foreningens kasserer og sekretær, Inger M. Hansen, skabt et program for dagene, som til fulde levede op til foreningens devise: fortiden med besøget på Holsteinborg Slot, nutiden på Asbjerggård og fremtiden på Danmarks Jordbrugsvidenskabelige Fakultets center i Flakkebjerg.

Hertil kom selve generalforsamlingen og årsmødefesten.

Forskningscenter Flakkebjerg

Årsmødeprogrammet indledtes på DJF – Danmarks Jordbrugsvidenskabelige Fakultets center i Flakkebjerg.

Her blev vi modtaget af afdelingsleder, agronom Karen Eberhardt Henriksen, der fortalte om centrets nye plads i forskningen, og derefter om de forskningsopgaver, som centeret gennemfører, bl. a. ukrudtsbekæmpelse, hvor pesticider udnyttes optimalt, økologisk drift, skadedyr, bestøvning og busygdomme samt plantebiologisk forskning med særlig sigte på korn, frø og industriafgrøder.

Vi deltes i tre hold, og under kyndig vejledning af centrets medarbejdere var vi udi i forsøgsmarken, rundt i laboratorierne og i maskinsamlingen, der består af unikke maskiner, der er særlig tilpasset forsøgsmarkerne.

Det meget givende besøg sluttede i centrets kantiner, hvor der ventede en dejlig frokost.

Forskningscenterets specialmaskine beundres.

Annebjerggård

Det var planlagt, at vi skulle besøge Høve Valgmenighedskirke, men valgmenighedspræsten tilsidesatte indgået aftale.

Arrangørerne havde løst problemet. Kredsformandens søster, Dorthe Jespersen, tilbød at man kunne komme ud til hende. Hun bor på en gård i udkanten af Skælskør. Gården, Annebjerggård, var omtalt i nr. 360, og det store, herskabelige stuehus fra 1907 er interessant, for bl. a. står spisestuen urørt fra dengang. Malede vægge, høje paneler, og øverst på panelerne er hylder, hvor der står mange udstoppede fugle af de slags, der ikke mere ses i Danmark. Det er en trofæsamling fra Frederik Vilhelm Jespersens tid, og han døde i 1912.

På Annebjerggård var Dorthe Jespersens afdøde mands fætter, Jens Krag Jespersen, Maglebygård, kommet til, og han kunne også fortælle meget om slægten og gården.

Dorthe Krag Jespersen åbnede venligst sit hjem - Annebjerggård, da anden aftale blev tilsidesat. Til at hjælpe med at fortælle i stuerne var hendes afdøde mands fætter – Jens Krag Jespersen, Maglebygård.

Kl. 15.00 samledes vi på Kobæk Strand til kaffe og derefter afholdtes generalforsamlingen.

Generalforsamlingen

Landsformanden indledte selve årsmødet med at fanen blev ført ind, hvorefter han bød velkommen.

Derefter bød kredsformand Vagn Juel Jørgensen velkommen til Vestsjælland, og det gjorde han meget elegant, idet han fabulerede om årsmødet over emnet høst.

Landsformanden kunne så gå over til valg af dirigent. Det blev fhv. borgmester Christian Nielsen, Tølløse.

Formandsberetningen

I sin formandsberetning sagde Peder Mouritsen bl. a.

Sidste forår afholdt vi årsmøde i og omkring Horsens, og som noget ganske særligt indledte vi selve generalforsamlingen med at markere Inger M. Hansens 40 års jubilæum som Dansk Slægtsgårdsforenings kasserer og sekretær. Takken gjaldt også Henning, som gennem alle årene har bistået hustruen med arbejdet.

Da Inger og Henning bor på Svalevej fik de – ikke en svale – men i hvert fald en fugl i gave. En robust og munter figur i granit fra Stenbonden i Salling.

Selve generalforsamlingen forløb glat, aftenfesten var vellykket og festtalen tankevækkende. Besøgene begge dage var velvalgte, så alt i alt var det et meget vellykket arrangement, som Vejlekredsens bestyrelse får mange tak for.

Ved hovedbestyrelsesmødet i oktober fandt det bebudede formandskifte sted. Carl Martin Christensen havde i god tid meddelt, at han ikke ønskede at forsætte som foreningens formand efter 19 år på posten.

Når Carl Martin Christensen senere på dagen træder ud af hovedbestyrelsen, så er det efter 27 år, og hertil kommer en endnu længere årrække i Fynskredsens bestyrelse, hvor han i øvrigt fortsætter.

Vi skal i al korthed - også i dag - sige tak for din store indsats i Dansk Slægtsgårdsforening.

Foreningen har efter samråd med din Kate købt en monumental granitskulptur hos den lokale kunstner Claus Nydal, Skamby. Kunstværket er placeret på gårdspladsen foran stuehuset på Kåregård, så alle der kommer til gården kan betragte det.

Det kræver ingen kommentarer, at jeg blev valgt til ny landsformand, og det har også været omtalt i bladet, at Karen Jacobsen er blevet ny næstformand.

Vi forholdt os lidt til udvalgsstrukturen. Vedtægterne omtaler til udvalg: et forretningsudvalg på tre medlemmer og et arkivudvalg.

Da bladudvalget har fungeret som forretningsudvalg, besluttede vi at forretningsudvalget i stedet for tager sig af redaktionen. Og arkivudvalget fortsatte som hidtil.

Det er min tanke. At foreningens struktur ikke behøver at være så omfattende. Skulle der opstå spørgsmål eller opgaver, kan der altid nedsættes et midlertidigt udvalg.

Vinterens hovedbestyrelsesmøde havde to væsentlige beslutninger. For det første besluttedes det, at "projekt malkekone" sættes i gang. Takket være formanden for arkivudvalget Anne Lis Ladefoged er der

samlet så mange penge sammen, at man tør gå i gang. Det bliver dog en malkepige og ikke en malkekone, som var udgangspunktet. Ideen var at skabe et monument over de koner, der dagligt passede "deres" køer på en nærliggende gård. Gårdene kunne ikke undvære malkekonerne og malkekonerne kunne ikke undvære den ekstra indtægt. Med malkemaskinerne forsvandt et erhverv, som fortjener et blivende monument, og hvor kan det stå bedre end på Dansk Landbrugs-museum.

Konen er større end pigen, så det bliver en malkepige!

Det andet væsentlige punkt var drøftelse af vedtægterne.

Hovedbestyrelsen består af 1 repræsentant for hver kreds og indtil 6 årsmødevalgte medlemmer.

Jeg mener, at vi godt kan begrænse antallet af årsmødevalgte hovedbestyrelsesmedlemmer.

Der blev nedsat et udvalg til at gennemgå vedtægterne, som sidst blev revideret i 1990. Esben Oddershede er formand for udvalget, som skal have gjort sit arbejde, så de nye vedtægter kan drøftes på årsmødet i 2008.

På vintermødet godkendes regnskabet, og ikke fordi medlemstallet er lidt vigende, men fordi portoen er steget ganske voldsomt, så har vi ikke noget stort overskud.

Kontingentet skal kunne dække foreningens drift. Vi har midler, men vi er ikke velhavende.

Kan hovedbestyrelsen selv spare lidt, så er vi på vej i den rigtige retning.

Vi har i TV set nogle alvorlige tilfælde af uheldige dyretransporter. Ganske vist er det vognmænd, der flytter dyrene, men det er landbruget der bringes i fokus. Både når der er for mange dyr i lastbilerne og når dyrene ikke bliver passet undervejs.

Vi landmænd producerer ikke dyr for at de skal skades eller dø under transporter!

Dyrevelfærd er et seriøst problem, selvom husdyrene har det meget bedre nu end tidligere.

Bopælspligten for os landmænd er blevet kendt ulovlig. Loven om bopælspligt kom efter at Danmarks havde tilsluttet sig EF, fordi Folketinget ville beskytte de danske landbrug mod udenlandsk opkøb. Udgangspunktet for loven var at bevare og forsvare det landbrug, som blev drevet og beboet af ejeren.

Siden dengang har landbruget gennemgået en meget stor strukturudvikling

Udenlandske landmænd – især hollændere – har købt danske gårde. Danske landmænd køber gårde eller marker i udlandet. England og Portugal har været yndede mål. Nu er det især i de tidligere sovjet-besatte lande, der er interessante for investeringer.

Byfolk med stor kapital har købt landbrug og omgået bopælspligten ved at lade en landmand gå ind med en procentsats og lade ham stå for driften.

Og med den sidste revidering af landbrugsloven blev der skabt mulighed for, at slægtsgårde kan overtages uden at bopælspligten følger med.

Udviklingen i driftsstørrelsen og globaliseringen har gjort en drøftelse af ejendomsformerne i landbruget aktuel.

Det vigtigste for landbruget i Danmark er, at driften er på et højt fagligt niveau, og jeg ser ikke muligheden for udenlandsk opkøb af danske gårde som en trussel. For når vi kan købe gårde i andre land, så må vi også være åbne for udenlandske landmænd.

Jeg mener, at det personligt ejede landbrug, hvor ejeren bor, fortsat skal være ejerformen, men strukturudviklingen har medført, at en mand eller et ægtepar ejer flere gårde, og de kan kun bo på den ene. De større landbrug og besætninger har medført, at medarbejderne ikke længere kun er unge mennesker, der skal lære landbrug, men det er medarbejdere, som har valgt arbejdet i landbruget som livsform, og derfor kan disse familier bebo de overflødige stuehuse.

Om det er gårdens ejer, en familie, der er ansat på gården, eller en

traditionel lejer, så har det den positive virkning, at det sikrer befolkningstallet i landdistrikterne.

Lagrene af fødevarer er på verdensplan meget små, så det er en spændende tid vi går i møde, men der er også et interessant perspektiv i den udvikling der så småt er ved at komme i gang fra produktion af fødevarer til produktion af energifgrøder.

Glem at om brak m. v. og lad landmændene producere energifgrøder. Det er mere anstændigt at bruge jorden positivt til energifgrøder end lade den ligge ubenyttet hen.

Kommunesammenlægningen har sat landet i stå. Kommunerne kan ikke få behandlet byggesagerne, så tilpasningen af landbrugsproduktionen er gået i stå. Kommunerne kunne lære af de private firmaer der fusionerer, her fungerer det også dagen efter sammenlægningen.

Formanden sluttede sin beretning med tak for godt samarbejde.

Fra **arkivudvalget** sagde formanden Anne Lis Ladefoged at der havde været rigtig mange besøgende på Dansk Slægtsgårdsarkiv, hvilket ikke mindst skyldtes Landbrugsavisens jubilæum, hvor der var gratis adgang til museerne på Gl. Estrup. Det store fremmøde smittede af på arkivet.

Der er mange henvendelser til arkivet fra hele verden, og det er mest ad elektronisk vej.

Om Jens Riis' opfordring til at samle billedmateriale fra slægtsgårdene sagde udvalgsformanden, at det er en god idé, men arkivet har endnu ikke modtaget noget i den retning.

Fra en mand i Finland har arkivet modtaget bøger af Salomon J. Frifelt, da hans fader havde været en god ven af forfatteren. Og ellers går det fremad med at få samlet hele Frifelts forfatterskab.

Anne Lis Ladefoged sluttede sin beretning med at omtale projekt malkepigen, hvor arbejdet er sat i gang. Man er dog stadig interesseret i bidrag til projektet.

Fra det nu nedlagte **bladudvalg** sagde Peder Mouritsen, at bladet er udkommet de 6 gange, det skal, siden vi var sammen sidste, og der har været artikler fra hele landet.

De tre beretninger blev taget til efterretning.

Foreningens kasserer og sekretær, Inger M. Hansen fremlagde **regnskab og budget**, og begge dele blev godkendt.

Der var ikke indkommet nogle forslag til behandling, men formanden orienterede om forestående **vedtægtsændringer**. Der er nedsat et udvalg med Esben Oddershede som formand, og de skal have forslaget færdigt til efterårets hovedbestyrelsesmøde.

På valg til hovedbestyrelsen var Carl Martin Christensen, Mogens Høge Hansen og Frantz Wetche.

Der var genvalg til Mogens Høge Hansen og Frantz Wetche. Carl Martin Christensen ønskede ikke genvalg, og med henvisning til vedtægterne, der nævner indtil 6 årsmødevalgte hovedbestyrelsesmedlemmer, foreslog landsformanden, at der ikke valgtes nogen ny, da oplægget til udvalget, der skal skrive udkastet til nye vedtægter indebærer en reduktion af de årsmødevalgte.

Om årsmødet 2008 orienterede formand for Ringkøbingkredsen, Jens Ulrik Tarpgaard. Årsmødet afholdes 31. maj-1. juni i Ringkøbing. Og han lovede et interessant program for udflugten med Vedersø kirke og præstegård samt herregården Nørre Vosborg.

Årsmødet 2009 er givet til Århus Amt og Nordsjællandskredsen tilbyder sig i 2010.

Under **eventuelt** var der intet, så formanden kunne takke dirigenten for et vel afviklet møde.

Valgmenighedskirken

Efter årsmødet kunne de, der havde lyst og energi besøge Høve Marks Valgmenighedskirke, som var udgået af programmet tidligere på dagen.

Festaftenen

Aftenfesten indledtes med en velvalgt menu. Festtalen blev holdt af viceborgmester i Holbæk Kommune, Jens Stenbæk, tidligere borgmester i Tornved Kommune og nu formand for kommunernes kontaktråd i Region Sjælland. Talen bringes nedenfor.

I sin introduktion af festtaleren sagde landsformand Peder Mouritsen, at det kunne tyde på, at man ikke alene havde haft et formandskifte, men også et partiskifte, selvom han ikke selv har noget medlemskort til en partiforening. Festtaleren er venstremand, og musikken leveres også af en venstremand. Den ene af aftenens musikere var Troels Christensen, der har været borgmester i Hashøj Kommune, og nu er medlem af kommunalbestyrelsen i Ny Slagelse. Da man lokalt var klar over, at der ikke var mulighed for at bevare Troels Christensen som borgmester, blev han opstillet til Folketinget og valgt. Troels Christensen er formand for Folketingets Kulturudvalget. Det siger noget om aftenens kulturelle niveau! (Eller rettere: Troels blev bedt om at underholde, fordi han er god til det.)

Efter middagen og kaffen var der dans og hyggeligt samvær til midnat.

Festtalen

Tak for invitation til årsmødefesten. Jo nærmere jeg er kommet dagen jo mere har jeg fortrudt at jeg takkede ja til invitationen og til at holde festtalen. Ikke fordi der er landskamp mod Sverige, men fordi jeg er bange for ikke at kan leve op til forventningerne til en festtale. Jeg er jo kun politiker og ikke festtaler. Jeg har siddet overfor jeres formand og lyttet til Peter – han har jo generelt ikke meget tilovers for politikere – hans opfattelse er, at vi ikke laver andet end at holde festtaler og indgår studehandler – men gavn gør vi ikke!

Jeg skulle jo nødt tage appetitten og det gode humør fra Jer. For det med at ødelægge appetitten med festtale har jeg faktisk en gang oplevet ved en høstfest i Holbæk Landboforening, hvor der var tradition for at formanden holdt høsttalen lige efter silden. Det havde været en meget våd og besværlig høst, og formanden brugte hele sin tale som oplevedes meget lang til malende beskrivelser af høstens genvordigheder. Han fortalte hvordan man gik og ventede på tørvejret, fejede ladegulvet og smurte mejetærskeren igen og igen og lige så snart kornet var ved at være tørt og nogle lige var kommet i gang trak de sorte skyer op og vandet væltede ned – denne situation gentog sig flere gange over flere uger – og da høsten endelig blev bjærget var kornet dynd vådt og svært at få tørret ned og det kostede rigtigt mange penge. Meget af kornet brændte sammen og det korn som der alligevel blev anvendt var en anelse muggent – så da grisene blev leveret til slagteriet blev de kasseret med for lyse nyrer. Efter denne oplivende høsttale sagde formanden skål og derefter var det som om appetitten og det gode humør var væk. Jeg håber ikke min tale får samme virkning på selskabet her.

Jeg husker at jeg og min bror kikkede på hinanden og snakkede om vi skulle køre hjem, selv om vi kun havde fået silden. Men efterhånden som festen skred frem kom appetit og det gode humør tilbage. Jeg husker, at da vi nåede til osten og frugtsalaten skulle det forsømte indhentes, og der blev spist godt igennem. Skålen med frugtsalat blev hurtigt tømt, men da der i den anden ende af buffetbordet stod en stor skål med kartoffelsalat var fristelsen altså for stor – så den satte jeg ned ved siden af osten. Og i sådan en halvmørk hal belyst med kulørte lamper – der var altså ingen der kunne se forskel. Og det var altså et fornøjeligt syn at se, når gæsterne kom tilbage til deres plads, med spredte hyl over salen og nærmeste spyttede maden ud når de blev overrasket over at smage på frugtsalaten som ikke var frugtsalat men kartoffelsalat. Men det vakte stor jubel ved vores eget bord og sidde og iagttagte det.

Annette og Jens Stenbæk sammen med landsformanden. Jens Stenbæk holdt en både munter og indholdsrig festtale.

En anden årsag til at det kan være svært for mig at indfri forventningerne er, at det jo nok er en del bekendt, at min fætter er Slægtsgårdsforeningen redaktør - Ole G. - og det kunne jo få nogen til at tro, at jeg skulle besidde nogle af de samme talenter. Ole er jo altid god for en god historie eller god for en historisk fortælling – jeg er ikke udstyret med den hukommelse og viden, som Ole gerne øser af, ligesom han har evnen til at kunne give fornuftig forklaring på næsten alt – men han har jo også større vægt bag sine ord. Så den retning må I heller ikke have forventninger.

Bag nervøsiteten for ikke at indfri forventninger gemmer sig en stolthed over at have fået lov til at holde festtalen i netop denne forsamling. Slægtsgårdsforeningen er for mig en stærk repræsentant for den landbokultur som rummer vigtige værdier indenfor bl.a. produktion, fællesskab og æstetik – værdier som når vi kikker bagud kan være stolte over, og når vi kikker fremad fortsat bør værne om. Jeg er selv privilegeret ved en opvækst præget af landbokulturen – godt nok ikke forundt en opvækst på en slægtsgård – men en opvækst der har fyldt redskaber i rygsækken så jeg har følt sig tilpas i mange af de valg, jeg har skullet træffe på egne og andres vegne.

Min slægt kan spores tilbage til Stenbækgården på sydvest Langeland. Jeg vil gerne læse fra det lille skrift "Optegnelser om Stenbækslægten":

"Stenbækgården, Nordenbro, Magleby Sogn.

Gården er paa henimod 100 tdr. land og ligger "Vester ude" ved Stranden. For enden af dens Marker er en Bæk, der danner Ind- og Udløb for et Nor, "Kindeballe Nor". Denne bæk hedder "Stenbækken", så det er egentlig fra den Slægten har sit Navn.

Et Stykke fra Gaarden staar paa dens Marker en høj smal Sten, der hedder "Retmands Sten". Om den gaar følgende Sagn:

I de Tider, da der slet ingen Beboere var der ude på Vestereggen, men det hele laa hen i "Fælle", d.v.s. i Fælleseje for alle Nordenbros Bymænd, og man havde sit Kreatur gaaende derude til Fællesgræsning, da skete det en Dag, at der kom en Vandringsmand gaaende hen over Egnen.

Der var da mellem Kreaturen en gal Tyr, som foer efter Manden. Der var intet som helst, han kunne finde Skjul ved, og han løb da hen og sprang op på den høje Sten. Den var foroven saa spids, at han kun lige kunde faa Plads til at staa paa den, men slet ikke kunne flytte sig. Paa Siden af Stenen var en Afsats, og Tyren, der forfulgte Manden, sprang da op og satte sine Forben herpaa, hvorfra den søgte at naa Manden, men kunde kun lige naa at slikke hans Tæer med Tungen. Dette blev den ved med saa længe, til den havde slikket Tæerne af ham. Men Mandens Liv blev reddet, og derfor hedder Stenen Retmands Sten. Den staar endnu på Stenbækgårdens Marker og er fredet."

Min oldefar blev gift med en pige fra nabogården til Stenbækgården – Kvindebjerggården – på grund af de herskende fæsteforhold på Langeland var det svært at finde en ejendom og de udvandrede til Sjælland og slog sig ned i Ormslev, hvor de fik en gård i fæste under Tårnholm Gods.

Min oldefar fik 10 børn med sin første kone der døde som 49 årig. Som 51 årig giftede han sig med sin husholderske på 22 år og fik siden 13 børn med hende, så børneflokkens i alt talte 23.

Min oldefar blev grebet af friskolen og højskolelivet, og som det hedder i skriftet: Han havde altid set med sorg på almueskolevæsnets, som vi havde det. Han, som var en stærk modstander af prygl i børneopdragelsen, havde aldrig kunnet forlige sig med at han børn skulle være udsat for at få prygl i skolen. Ligeledes det døde remseri med undenadlektier." Kristen Kold kom meget i min oldefars hjem og det førte til, at min oldefar sammen en af hans ældste sønner oprettede Ormslev friskole. Næsten alle børnene fik et højskoleophold enten hos Kold og efter hans død hos Trier i Vallekilde, som også kom meget i hjemmet i Ormslev. Min farfar Anton var den yngste i rækken og etablerede sig på Kildegården i Svogerslev, hvor min far voksede op og senere etablerede han sig sammen med min mor som landmænd i Tjæreby og senere i Skellingsted i den sydlige del af Nordvestsjælland – her fik jeg min opvækst på et familiebrug – mit i Åmosen, som der i øjeblikket er planer om at gøre til nationalpark. Min far begyndte på 17 ha og udbyggede efterhånden gården til et malkekvægbrug på 65 ha og byggede i midten af 60'erne en af de første løsdriftstalde. Jeg var en efternøler blandt 4 drenge.

Jeg var begunstiget med hjemlige trygge omgivelser – alle fire drenge fandt naturligt at hjælpe til derhjemme - vi følte tidligt et ansvar for dyrenes ve og vel – det var nogen gange hårdt med arbejdet før og efter skoletid – men vi tænkte ikke på det kunne være anderledes. Godt nok arbejdede vi meget, men noget der stadigt står tydeligt for mig er, at dengang var der større forskel på hverdag og søndag end der er i dag. Vi holdt søndagen fri til kirke og skovtur mellem malkningerne og kunne ikke forestille os at foretage os andet end det mest nødvendige hos dyrene på en søndag.

Men der var da også plads til drengestregere – som når mine brødre fik en krone hver så de kunne cykle til Kongsted for at blive klippet, men i stedet klippede hinanden i vejgrøften og købte snold for pengene hos basmutter. Eller da min brødre kom hjem og sagde til far at de ikke kunne køre mere korn hjem den dag fordi sækstocken var knækket, men hvad de ikke turde fortælle før til min fars begravelse var, at sækstocken var knækket ved at de havde stukket den ind i traktorens hjul.

Vi havde vores opvækst i et lokalsamfund, hvor vi fulgte med i hinandens hverdag – arbejde og familie – nogen kunne opfatte det som nysgerrighed, men reelt var det omsorg og en positiv interesse for vores medmennesker. Det gjaldt også landposten, som købte vare ind i byen og tog dem med på postruten – når han havde været ude at købe gardiner kunne han jo ikke køre videre på ruten før de var hængt op. Vi vidste også godt at landposten omsorg for sognet indbefattede at han læste postkortene inden han afleverede dem. Så engang vi var på ferie i udlandet og sendte postkort hjem kunne vi ikke lade være med at skrive hilsen til Henning Post. Så kan kom glædestrålende til min forældre med kortet og råbte: "Der kort fra Grækenland, og der hilsen til mig!" Efter mine brødre alle havde fundet anden levevej end praktisk landbrug, og jeg selv besluttede at tage på Høng Studenterkursus - husker jeg stadig min fars bitre konstatering til min faster i telefonen, at det så sort ud for landbrugserhvervet, for der ikke længere var unge der vil bruge hænderne. Efter studentereksamen havde jeg fået lyst til landbruget – lyst til at bruge hænderne. Med landbrugskoleophold på Kærhave og Høng – praktikophold i Nørup ved Holbæk og Cumbria i Nordengland – højskoleophold på Askov – vendte jeg tidligt hjem til et glidende generationsskifte pga. min fars dårlige helbred. Det var en god start som selvstændig bonde – med den glidende overgang – en økonomisk overkommelig måde at etablere sig på og med min fars erfaring som støtte. I midten af firserne begyndte min interesse for økologisk landbrug. Det var ikke lige min fars kop te. Hans kommentar var, at det var da en ærlig måde at gå på røven på. Den risiko skulle han ikke udsættes for, og derfor overtog jeg hele bedriften. Det endte med at han blev engageret i og glad for den økologiske driftform, da han kunne genfinde noget af den oprindelige måde at drive landbrug på før alle hjælpestofferne var til rådighed.

Det blev til 15 år som selvstændig fuldtidsbonde. Jeg har altid godt kunne lide at anvende titlen bonde – nogle finder det lidt nedladende, at blive kaldt bonde – sådan har jeg aldrig haft det. Hvorfor kal-

der man en bonde for en landmand, man kunne da aldrig finde på at kalde en fisker for en vandmand! 10 år af dem som økologisk mælkeproducent – i denne periode havde jeg samtidig den fornøjelse at beklæde en række tillidsposter – folketingskandidat, kommunalbestyrelsesmedlem, formand for Holbæk Landboforening og Nordvestsjælland Landbocenter i Jyderup – den første økologiske formand for en af de store traditionelle landboforeninger på et tidspunkt, hvor økologien endnu ikke var en stueren produktionsform – disse forskellige tillidshverv er ikke nogen jeg har lagt planer for eller stræbt efter, men nok mere et udtryk for at jeg har været på det forkerte sted på det forkerte tidspunkt – haft svært ved at sige nej, og hver gang er blevet valgt i mangel af bedre. Alligevel har jeg aldrig fortrudt nogle af hvervene. I 1998 blev jeg så fuldtidspolitiker som borgmester i Tornved kommune – landets smukkeste, men mest kendt for at være den dyreste – solgte kvote og køer og blev fritidsbonde med økologisk planteavl som hobby. I dag er jeg så brugt borgmester på efterløn og jobsøgende samtidig med at jeg varetager viceborgmesterjobbet i Holbæk og er formand for de sjællandske kommuner.

Kirkegaard siger et sted, at man skal vove at miste fodfæste for en tid for ellers risikere man at miste sig selv. Når jeg kikker tilbage på mange af de spændende oplevelser og udfordringer jeg har mødt - de forandringer jeg skulle foretage og tage ansvar for både på egne, men i mange tilfælde også på andres vegne - borgernes/vælgernes - har jeg tit mistet fodfæste for en tid. Tillidserklæringer fra medlemmer og vælgere har altid fyldt mig med ydmyghed, når jeg skulle træffe beslutninger på andres vegne. Spekulationer har rumlet om det rigtige valg, og usikkerheden har altid været større end skråsikkerheden. Når jeg alligevel har fundet mig tilpas, som beslutningstager, er jeg sikker på at det netop er med min baggrund i landbokulturen med nogle af de værdier, som også Jeres forening står for og med udgangspunkt i en familie, hvor de borgerlige dyder: gavmildhed, retfærdighed, tålmodighed og arbejdsomhed var bærende værdier, der har rustet mig til at være aktiv deltager i vores demokrati. For med landbokulturen følger og en demokratisk kultur, der både skal værnes om, men som også hele tiden kræver fornyelse og udvikling. Politisk og åndelig frihed kan ikke sikres, men kun vindes gennem stadig kamp.

Kamp må der til skal livet gro
Ej kamp blot for de daglige brød
Men kamp for frihed i liv og tro
Thi evig stilstand er død

Derfor elsker jeg verden – som det heder i den danske sang af Kålund.

Jeg elsker verden, og jeg finder det mere spændende end nogensinde, at være aktiv udover i vores demokrati.

Og vi arbejder meget med demokratiet ude i kommunerne i disse dage – i disse måneder. Vi er i gang med flere årtiers største demokratiseringsproces samtidig med, at vi er i gang med en total omorganisering af den offentlige sektor, hvor næsten kun forsåret og kirken går fri. Alle andre elementer i den offentlige sektor er i spil.

Her få dage før demokratiets store festdag – grundlovsdagen – har jeg lyst til lidt refleksioner over vores demokrati set i lys af grundloven samtidig med, at jeg vil fortælle lidt om opstarten på min egen kommune.

Det er i sig selv imponerende, at en lov har kunnet holde i over 150 år. Lignende holdbarhed er vi ikke forventet med, når det gælder anden lovgivning. I 1980-erne så vi hovsalovgivning, som nåede at blive ændret inden den nåede at træde i kraft. Men denne holdbarhed er unik. Var grundloven ikke en lov, men en grøntsag kunne vi mistænke den for at være tilsat konserveringsmiddel eller være genmanipuleret. Men det er vores grundlov ikke. Holdbarheden skyldes, at Junigrundloven i 1849 blev formuleret i så generelle og smidige vendinger, at den kunne holde til det politiske krav om spillerum. Som

den store kejser Napoleon sagde: "En forfatning skal være kort og klar". Vores grundlovsfædre formulerede en rammelov, som dels kan suppleres med speciel lovgivning knyttet til lovens enkelt paragrafer og dels kan gøres til genstand for fortolkninger og sædvanedannelse til en hver tid.

Trods politiske kriser og partistrid, har det parlamentariske system, som grundloven regulerer, udviklet sig roligt, i alt fald set i forhold Danmarks omverden. Men det bør dog siges, at et folkestyre ikke kan fungere med mindre borgerne også respekterer de uskrevne regler, som omfattes af begrebet: den demokratiske kultur.

Det er de uskrevne regler – den demokratiske kultur – jeg i disse år er optaget af at værne om og udvikle og min store kærlighed er til det kommunale selvstyre.

Der er meget fokus på skat og velfærd, men ikke så megen fokus på demokratiet, fordi det tages som en selvfølge. Digteren Goethe siger: "Lev med din tid, men vær ikke dens produkt. Yd din samtidige – ikke hvad de forlanger, men hvad du selv anser for at være værdi for dem." Mine samtidige forlanger ikke, at jeg som politiker skal beskæftige mig med demokratiudvikling, men forlanger at jeg skal beskæftige mig med velfærdsudvikling. Men jeg selv anser, at det er en værdi for dem, at jeg gør det.

Grundlovens vedtagelse for 158 år siden var det endelige opgør med enevælden. At et demokrati ikke har nogen mening uden engagerede mennesker og vidt forskellige synspunkter, ser jeg også som vores store udfordring ved starten af vores nye kommuner. Grundtanken i det danske demokrati bygger på den opfattelse, at det er de mennesker, der tager aktivt del i de demokratiske processer, der får indflydelse på beslutningerne.

For mange af os virker det banalt, at det er de aktive i demokratiske processer der får indflydelse – ikke mindst for os med en landbokultur, foreningskultur - ja en demokratisk kultur i rygsækken. Men ved dialogmøderne i lokalområder oplevede jeg synspunkter fra borgeren, som synes det var for galt, at det kun var dem der mødt op der fik indflydelse. Men sådan er det jo alle steder i et demokrati, at vejen til indflydelse går gennem involvering og deltagelse.

Vi tror på, at vi kan skabe endnu bedre rammer for det gode liv, hvis vi kan øge samspillet mellem på den ene side frivillige, foreninger og den menige borger og på den anden siden den kommunalt lønnet del. I det samspil ligger udyrkede muligheder. I det samspil kan forløses ny energi og nye færdigheder til gavn for den enkelte. Idrætsforeningen og børnehaven skal finde ud af, at de kan mere i fællesskab end hver for sig.

Vi har skabt strukturen med de mange lokalområder for at give vores borgere tilbud om indflydelse på deres eget lokalområde, men også for at stille krav til vores borgere om involvering i de samfundsopgaver, som vi skal løse i fællesskab – udvikle en demokratisk kultur lokalt, som kan få hele den nye kommune til at hænge sammen og fungere demokratisk.

Vi har allerede set hvordan borgerne har involveret sig i arbejdet med den nye kommune. I alle vores lokalområder er der etableret lokalforaer, der kan være rammen om det lokale samspil – bryde grænser på tværs af foreninger og institutioner.

Vi vil en demokratisk decentralisering, hvor den enkelte tager mere ansvar for sig selv og sine gennem selvaktivitet – involvering. Vi er i gang med at forny vores medlemskab til såvel det repræsentative demokrati, som pludselig er blevet nærværende for alle de borgere som har arbejdet med modeller og ideer til lokalorganisering og fornyelse af medlemskabet til det direkte demokrati via brugerbestyrelse, hvor vi nu stiller krav - at man også åbner sig overfor alle borgere og ikke kun for institutionens brugere. Også herigennem vil vi kunne give nyt liv til vores demokratiske kultur.

Opgaven ligger hos os selv. Opgaven ligger i at skabe visionære og robuste kommuner der overflødiggøre central styring - placerer ansvaret hos de nærmeste og ikke gennem lovgivning hos de fjerneste, hvor det offentlige supplerer efter behov og ikke fjerner initiativ og ansvar fra borgeren, stimulerer mangfoldighed og forskellighed og ikke dikterer ensartethed og begrænsninger.

Det jeg lige har nævnt om visionære og robuste kommuner er hentet fra de grundlæggende værdier, som de er beskrevet i vores vision.

En vision som opfylder de samme kriterier som Napoleon stillede til en forfatning: kort og klar. Kort så den har skabt ro og retningen i processen frem mod vores nye kommune, og klar så den har provokeret til fordybelse og fornyelse.

Vi mente ikke at en ny kommune skulle fødes af en elite i toppen, men at den skulle vokse op nedefra gennem dialog mellem politikere, borgere og medarbejdere. På den måde skabes samtidig en ny fælles kultur – en oprigtig demokratisk kultur.

I besøgte i formiddags et forsøgscenter for jordbrug – i kunne også havde valgt at stikke hovedet indenfor i en af vores kommuner og oplevet forsøgene og eksperimenterne med vores demokrati – her vover vi at miste fodfæste for en tid – vi lever med vores tid, men vi vil ikke blot være dens produkt. Vi forsøger at yde vores samtidige, hvad vi finder vil have værdi for dem.

Jeg håber ikke I har mistet appetitten og det gode humør, men at I får et fortsat godt årsmøde.

— o —

Holsteinborg

Udflugten begyndte med besøg på Holsteinborg Slot. Vi indledte med en kort gudstjeneste i kirken ved vikarierende præst Marianne Kistrup. Derefter samledes vi i slotsgården, hvor kammerherre Ulrich greve Holstein-Holsteinborg fortalte om sit gods og sit slot, som hans slægt har haft i 300 år, og han selv har haft i 30 år. (Se omtalen i nr. 387 side 6-11.)

Efter den korte orientering gik vi gennem en del af slottet og samledes i slotsgården, hvor greven fortalte videre og vi sluttede med et besøg i den store have. (Det er en have, for en have er plejet, mens en park mere ligger hen som natur.)

Fra Holsteinborg gods kørte vi af små veje til frokosten på Vilcon, en gård, der er ombygget til kursusjendom. Her nød vi en herlig frokost, og fortsatte til Asbjerggården i Gerlev.

Fra besøget på Holsteinborg. Kammerherre Ulrich greve Holstein-Holsteinborg fortæller.

Asbjerggård

På Asbjerggården blev vi modtaget af Mette Høy og Michael Andersen. Michael Andersen fortalte om driften, hvor Mette har ansvaret for søerne og han for marken. Om gårdens historie henviste Michael Andersen til omtalen i Slægtsgårdsbladet. (Se nr. 386 side 4-7.) Efter den indledende orientering kunne man gå i stuehuset, kikke på haven og for dem der havde lyst, var der mulighed for en tur gennem maskinhuset.

Besøget sluttede med den traditionelle øl eller vand, og det var tid til afsked.

Mette Høy og Michael Andersen med døtrene Nina og Charlotte modtager slægtsgårds-diplomet på Asbjerggård af landsformanden.

Asbjerggårds tidligere ejer, Svend Aage Rasmussen, sammen med sin fætter, Vagn Juel Jørgensen, formand for Vestsjællandskredsen og årsmødets arrangør.

Forturen

Der var ingen egentlig fortur, men 37 deltagere var mødt frem fredag eftermiddag. Først var der en byvandring i Skælskør og efter middagen på hotellet besøgte fortroppen herreborgen Borreby, hvor kammerherreinde Loa Castenschiold fortalte og viste rundt

Fredag aften var der arrangeret besøg på Borreby gods, hvor kammerherreinde Loa Castenschiold fortalte og viste rundt.

NYE MEDLEMMER

Gårdejere Aase og Kaj Jeppesen
"Bækkelund"
Brandslundvej 8
5471 Søndersø

Gårdejere Mariane og Ole Rasmussen
"Mejlebæksgård"
Bildsøvej 25
Bildsø
4200 Slagelse

Gårdejere Birgit og H.O. Skovrup
"Toftholm"
Kurkmarkvej 3
6093 Sjølund

Gårdejere Inger og Edvard Hansen
"Dammegård"
Vellensbyvejen 10
Nylars
3700 Rønne

Lene og Thomas Rasmussen
Nørregade 34 A
Laurbjerg
8870 Langå

Gårdejere Dorthe og Henrik Gregersen
"Dybdalsgård"
Sønderskovvej 6
8581 Nimtofte

Inger Marie og Ole Wibholm
Søndre Boulevard 12
4930 Maribo

Karen Christensen
Kløvervej 23
4653 Karise

Gårdejere Dorthe og Niels Christensen
"Lykkegård"
Hindborgvej 25
Hem
7800 Skive

Erik A. Jensen
Mariendalsvej 38 B 2 th
2000 Frederiksberg

Hans Juul Jessen
Mejlsigvej 35
Tinghøj
6800 Varde

Gårdejer Kjeld Sørensen
"Tvedegård"
Lille Tvedevej 19
4700 Næstved

Gårdejere Hanne og Poul Hansen
"Højlykke"
Langæblevej 3
5871 Frørup

Gårdejere Laila og Per Maegaard Dam
"Heslegård"
Åsedamsvej 2
Østerlars
3760 Gudhjem

Gårdejer Kaj Olsen
Møllevej 48
4872 Idestrup

Rettelse:

I aprilnummeret bragtes en artikel om "Landbrugsadlen Hansen", der også var en anmeldelse af Gurli Thurebys bog "Kongen af Kollekolle – en kvægavler i særklasse". Ved en fejl blev det ikke anført, at artiklen var skrevet af docent, dr. phil. Erik Helmer Pedersen.

Adresseændringer

bedes meddelt foreningens sekretær:

Inger M. Hansen
Svalevej 13,
4440 Mørkøv
Tlf. 59 27 59 77

Møgelbjerggård ved Varde

Møgelbjerggård 2007. Lars Bruun sammen med Berit og Nikolai.

Møgelbjerggård i Næsbjerg sogn øst for Varde var en slægtsgård og er nu blevet det igen.

Gården har navn efter det højeste punkt i det ellers så flade Vestjylland – Møgelbjerg – 41 m. o. h. på den såkaldte Esbjerg Bakkeø.

Gården blev dannet omkring 1800 ved opdyrkning af et stykke hede. Ældst kendte ejer er Hans Nielsen, hvis søn – Chresten Hansen overtog gården.

På gården var fire sønner og fire døtre, og to af sønnerne delte i begyndelsen af 1900-tallet gården. I 1930'ernes landbrugskrise blev gården solgt til fremmede og efter nogle hurtige handler overtog Børge Bruun Møgelbjerggård i 1942.

Børge og Anna Bruun drev Møgelbjerggård frem til 1972, da sønnen Jørgen Bruun overtog den. Han er gift med Vera, der er hjemmesygeplejerske.

I 1979 byggede de et nyt stuehus et stykke syd for det gamle. Placeringen var velvalgt, for udsigten er god og det gav plads til hensigtsmæssig placering af nye og store driftsbygninger.

I de første år var haven beskeden, men nu er det blevet et stort anlæg med træer og sten.

En blodbøg blev plantet, da Vera fyldte 40 år.

Jørgen Bruun kan lide at arbejde med sten. Ved indkørslen står to sten med gårdnavnet. Bagerst i haven står en sten med devisen "Nihil sine labore".

Det var Jørgen Bruuns oprindelige ide, at der skulle være et vers af Piet Hein, men det kunne ikke være på stenen, så han valgte den eviggyldige sandhed fra Horats. (Nil sine magno labore vita dedit mortalibus – intet skænker livet de dødelige uden strengt arbejde. Dette blev i den forkortede form til nihil sine labore – intet uden arbejde.)

Jørgen Bruun udvidede både arealet og besætningen. I 2003 stod den nye løsdriftstald færdig. Der er plads til 180 køer og den er udstyret med to malkebotter. Jørgen Bruun fortæller at det gik helt pro-

blemfrit at flytte de 70 køer fra den gamle bindestand over til den nye stald og få køerne til at bruge robotterne.

I 2005 oprettedes I/S Møgelbjerggård, idet sønnen Lars Bruun gik ind i et glidende generationsskifte. Han er tredje generation og Møgelbjerggård er igen en slægtsgård.

Lars Bruuns lillebroder, Morten, arbejder på gården og bor på gården Vestervang, hvor der er en løsdriftstald med opdrættet.

I denne sommer er Vera og Jørgen Bruun flyttet til Næsbjerg og Lars har indrettet sig i stuehuset.

Samtidig er familien i gang med at udvide stalden, så kapaciteten kommer op på 300 køer.

Ved det første staldbyggeri blev malkebotterne placeret i den fjerneste ende i forhold til gården, men nu kan de to ny robotter placeres ved side af, så malkeafdelingen er samlet midt i stalden.

Der hører 160 ha til I/S Møgelbjerggård, men driften omfatter 200 ha. Foruden malkekøerne, er der opdræt og tyrekalvene bliver til dansk kalv. Endvidere produceres 2000 slagtesvin

Fra Ribekredsens besøg juni 2007. Fra vestreses Lars Brun og Berit, Vera og Jørgen Bruun samt Aksel Mouritsen fra kredsbestyrelsen.

Kværs Ladegård

Kværs Ladegård er ingen slægtsgård, men det har den været. Tilmed har den en meget interessant historie, som proprietær Hans Lilleør fortalte, da Slægtsgårdskredsen Det sydlige Sønderjylland var på besøg i maj.

Ladegård var, som navnet antyder, en ladegård under hovedgården Søgård, slægten Ahlefeldts store slægtsgods mellem Åbenrå og Flensborg. Efter Carl Ahlefeldts død i 1722, viste det sig, at hans bo var insolvent, og det blev solgt på auktion i 1725, hvorved bl. a. Ladegård blev en selvstændig hovedgård.

Køberen var Johan Nissen, købmand i Slesvig. Han døde allerede i 1729, og gården gik over til enken, Augusta Elisabeth Poulsen. Hun giftede sig med borgmester Otto Hinrich Böhne i Slesvig. Efter hans død i 1737 sad hun igen med Ladegård, der var bortforpagtet. Efter hendes død i 1747 ønskede ingen af børnene at beholde Ladegård, hvorfor den i 1748 blev stillet på auktion, hvor den købtes af Hans Petersen - forpagter af Gammelgård på Als. Han var en typisk repræsentant for de mange forpagtere, der fandtes i Nordslesvig med de talrige kongelige og hertugelige ladegårde. De fleste var nogle hårde halse, hvis eneste tanke var at tjene penge.

Hans Petersen blev på Als og sønnen Andreas Petersen blev forvalter på Ladegård.

Nabogården Grøngrøft var også en ladegård, og den blev efter et par handler købt af Ditlev Johan Petersen med Hans Petersen som kautionist. Efter 1½ år overtog Hans Petersen Grøngrøft.

Hans Petersen lagde en del af Grøngrøfts hovedgårdsjord og fæstegods under Ladegård.

Omlægningen af godset medførte, at der blev mere hoveri til de resterende fæstere under Grøngrøft. Og det gav problemer.

Den 12. maj 1758 blev indgået en kontrakt mellem Grøngrøfts ejer og bønderne, der fastlagde det årlige hoveri. Kontrakten var underskrevet af Hans Petersen.

Striden er beskrevet meget detaljeret af J. H. Jensen i Sønderjyske Årbøger 1977 p. 5-33.

Sagens kærne var, at bønderne i landsbyen Tumbøl havde fra greve Ahlefeldt de rettigheder, som var gældende for kongeriget, dvs. de var hoveripligtige, men hoveriet var en bestemt arbejdsbyrde. Den nye ejer af Grøngrøft og Ladegård, Hans Petersen, der var hertugelig forpagter betragtede bønderne som livegne, og de skulle blot udføre det arbejde, der blev pålagt dem.

Hans Petersen solgte Grøngrøft til Asmus Boysen, der solgte gårde-
ne i Tumbøl til forvalteren på Ladegård Andreas Petersen.

Sælgeren havde lovet bønderne i Tumbøl eftergivelse af gæld, men det stod der ikke noget om i skødet, så Andreas Petersen krævede pengene.

I 1762 købte to fæstere sig fri for hoveritjenesten, hvorefter Andreas Petersen fordelte det hoveri, som de to havde udført, på de resterende fæstere i Tumbøl.

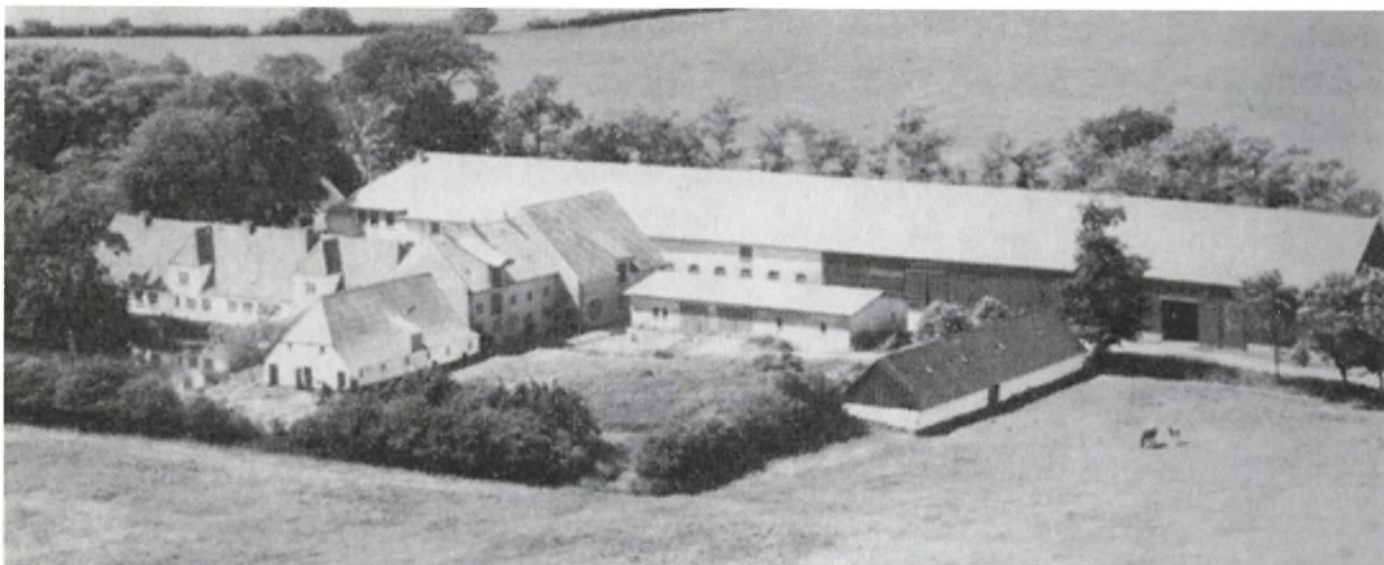
Fæsterne henviste til kontrakten, men Hans og Andreas Petersen dog den fulde konsekvens af livegenskabet.

Det endte med en sag ved overretten i Slesvig.

Hans Petersen holdt et stort middagselskab for egnens prokuratorer.

Birgit, Helene og Hans Lilleør foran hovedbygningen til Ladegård.

Ladegård o. 1960.

Efter middagen var alle enige om, at ingen ville føre sagen for fæsterne ved overretten. Men Hans Petersen havde glemt en, og han tog fæsternes sag. Prokuratoren fastholdt kontrakten fra 12. maj 1758, som Hans Petersen nægtede kendskab til.

Ved overretten havde Hans Petersen et stort dilemma. Han havde nægtet kendskab til kontrakten, der bar hans underskrift, og accepterede han nu kontrakten, havde han tidligere begået mened. Ville han ikke anerkende kontrakten, fik sønnen, Andreas Petersen, et problem, for det var ham, der havde skrevet faderens navn på kontrakten.

Hans Petersen reddede sig ud af sagen i overretten den 10. august 1763 ved at foreslå en ny kontrakt. Denne kontrakt havde samme indhold, som den med den falske underskrift, og det accepterede fæsterne. De fik, hvad de havde kæmpet for, men sejren skyldtes modpartens fejl.

Nederlagt i retssagen har højest sandsynligt været medvirkende årsag til, at Hans Petersen kort efter afgørelsen i overretten lod sønnen få skøde på Ladegård.

Straks efter mødet i overretten solgte Andreas Petersen de 18 gårde i Tumbøl til Detlef Friedrich Köes, som dog måtte lade handlen gå tilbage, da han ikke kunne betale.

Da det stod klart for bønderne, at Andreas Petersen ville sælge ud af fæstegodset, fik tanken om at købe gårdene nyt liv.

Skødet er underskrevet 25. januar 1766.

Bønderne købte ikke bare deres egne gårde, de købte også de rettigeheder, som godset hidtil havde haft over fæsterne.

Den 6. oktober 2006 rejstes i Tumbøl en mindesten for fæsternes køb af gårdene.

Et andet minde er Th. Kaufmanns historiske roman "Den onde herremand på Ladegård" fra 1961.

Der gik mange historier om Andreas Petersen, hvis livsførelse ikke var billig. En gang havde han væddet om, hvem der hurtigst kunne fortære 100 rd. Han vandt væddemålet ved at spise en hundredrigsdalerseddell på smørrebrød.

Andreas Petersen solgte Ladegård til sin broder Søncke Ludewig Petersen, der var født på Gammelgård i 1742 og havde været i dansk krigstjeneste, hvor han opnåede rang af kaptajn. Han frasolgte meget af såvel hovedgårdens jord som fæstegodset.

Søncke Petersen skulle have været lige så farverig som broderen og blev kaldt "Den gale Kaptajn", men om eftertiden har blandet de to brøders livsførelse er uklart.

Omkring 1790 solgte Søncke Petersen Ladegård til fætter Andreas Petræus, tidligere forpagter på Søgård. Han døde i 1803, og sønnen, der også hed Andreas Petræus, overtog Ladegård.

I 1811 solgte han Ladegård til svogeren Hans Christopher Ohlsen, som i 1805 var blevet gift med søsteren Birgitta Sophie Frederica Petræus. Han var en velhavende mand, der var ejer af flere ejendomme i Slesvig.

I 1859 overtog sønnen Hans Christopher Ohlsen Ladegård, og hans søn, Julius Ohlsen, fulgte efter.

I 1905 solgte Julius Ohlsen Ladegård til Det kgl. Klosterkammer i Hannover, men han fortsatte som forpagter. Klosterkammeret opførte ny avlsbygninger. Da genforeningen nærmede sig ønskede Klosterkammeret at afhænde Ladegård, og Julius Ohlsen købte gården tilbage.

Julius Ohlsen døde i 1922 og i 1929 solgte arvingerne Ladegård til J. P. Jessen og fru Lubricht.

Fra Hans Petersen købte i 1748 til Julius Ohlsens arvinger solgte i 1929 havde Ladegård været i familiehandel.

J. P. Jessen var en meget dygtig landmand.

I 1942 var der luftkamp over Kværs. Nogle engelske fly måtte kaste deres bomber for at komme væk fra tyske flyvere, og bomberne ramte Ladegård, så avlsbygningerne brændte. Jessen, der tilhørte det tyske mindretal troede det var et angreb på ham.

I 1945 konfiskeredes Ladegård som tysk ejendom. Men da der intet var at sige ejerne på, fik de gården tilbage.

I 1957 købte Jordlovsudvalget Ladegård, hvorfra der udstykkedes 63 tdr. land, og samme år blev gården solgt til Poul Horn. Horn havde været militærflyver, men da han havde bevist sin dygtighed ved både at flyve under Lillebæltsbroen og mellem spirene på Roskilde Domkirke, sluttede den militære karriere.

I 1966 købte Johan Nilsson Ladegård, som han i 1972 solgte til godsejer Hans Lilleør, Udstrup Hovedgård ved Ulfborg. Hans Lilleørs far var præst og ejer af herregården Ussinggård ved Løsning. Hustruen, Birgit Lilleør er apoteker. I ægteskabet er tre døtre: Helene, Karen og Eva, og den ene er interesseret i at overtage gården.

Driften

Til Ladegård hører 126 ha, der drives med traditionel markdrift. Der er 507 søer. Smågrisene fravænnedes ved 8 kg og flyttes til en anden gård. Når de er nået de 30 kg, flyttes de til en tredje gård.

Der er 3 faste mand i driften

Bygningerne

Hovedbygningen er opført i 1758 af Hans Petersen og den måler 40 gange 11 meter. Ved hovedbygningens nordfløj ligger en magasinbygning fra 1906, og de øvrige udlænger er overvejende fra Klosterkammerets tid, men ombygget efter branden i 1942.

I 1972 brændte udlængerne igen, men genopførtes med passende modernisering.

Hjedding Andelsmejeri 125 år

Af fhv. museumsinspektør Søren Manøe, Ølgod.

Søndag den 10. juni var der fest ved det gamle Hjedding Mejeri ved Ølgod.

Dansk Mejeribrug fejrede sit 125 års jubilæum med 400 indbudte gæster, og som altid på Hjeddings fødselsdag var det det dejligste solskinsvejr, som kastede ekstra glans over festen.

Der blev sunget og holdt taler i det store festtelt, hvor et bord med oste fra en lang række mejerier landet over blev nydt af de mange fremmødte. Formanden for Mejeriforeningen, Bent Juul Sørensen bød velkommen og trak linjerne op for udviklingen i Dansk Mejeribrug fra 1882 frem til i dag.

Museumsinspektør på Landbrugsmuseet på Gl. Estrup, Jens Aage Søndergaard talte over emnet: "Da det hele startede", og Kasper Jørgensen fra Kulturarvstyrelsen berettede om, at Hjedding Mejeri var medtaget i den store kanon over dansk industrihistorie. Segelcke-medaljen blev overrakt til lederen af Dalum Mejeriskole. Dagen sluttede med et causeri over landbruget og andelsbevægelsen med Søren Ryge. Desuden var der lavet en plancheudstilling over Dansk Mejeribrug 1882-2007. Udstillingen vil efterfølgende blive vist landet over. Alt i alt en festlig og værdig markering af det, der skete her i Hjedding for 125 år siden, hvor den danske andelsbevægelse blev født.

I vinteren 1881-82 samledes bønderne i Vestkjær Skole ved Hjedding for at drøfte, hvorledes de kunne forbedre deres produktion af

smør til det engelske marked. Vestjysk bøndermør rangerede nederst på listen, og som Niels Hansen Uhd, der udarbejdede de berømte love for andelsbevægelse, skrev, så var det "en skrækkelig vare, der produceredes".

Dansk Landbrug havde haft 50 gode år fra o. 1830, men de gode tider stilnede af. Europa blev overflydt med billigt korn fra det nyopdagede og nyopdyrkede Amerika, man måtte finde på andre eksportartikler. England havde lagt om fra landbrug til industri, så her var et stort marked for fødemidler. De vestjyske bønder havde gode enge til kvæget, "engene føder bogstavelig talt agerjorden", skrev Stilling Andersen, den første mejerist på Hjedding. Dog kunne de med den gammeldags smørfremstilling ikke opnå en ordentlig kvalitet og pris. Dette var også tilfældet mange andre steder i landet. Man indså, at det var nødvendigt at samle mælken på et mejeri, så man kunne fremstille friskt smør i så store mængder, at der kunne ske en hurtig eksport til England. Mange steder var der dukket mejerier op. Herregårdene, der havde store mælkemængder og egne mejerier, kunne opnå flotte priser, så på en måde anviste konkurrencen vejen. Der oprettedes gårdmejerier, private mejerier og fællesmejerier, så der var et diskussionsgrundlag for bønderne her i Hjedding at vurdere på. En af bondesønnerne i Hjedding, Stilling Andersen fra Gammelgaard, havde været på Tune Landbrugsskole, hvor han fik sin mejeristuddannelse. Han tog del i diskussionen og anbefalede, at man samlede mælken på et mejeri og behandlede den der, og ikke som nogen havde foreslået, samlet den på de enkelte gårde og kærmede smør på en smørpakkecentral. Kvaliteten ville blive al for uhomogen, anførte han.

Man måtte slutte sig sammen og skabe en forening bønderne iblandt, der kunne stå for opførelsen og driften af et fællesmejeri. Mælken skulle dagligt transporteres til mejeriet, så det blev nødvendigt med mælkeruter og mælkekuske. Den økonomiske udgift til mejeriets opførelse var ikke noget problem. Hjedding-bønderne sad godt ved det, deres jord hører til blandt sognets bedste. En af de ivrigste initiativtagere gdr. Niels Kristensen, Pedersborg, var kendt med smedefaget, så han kunne rådgive om mejeriets indretning med dampmaskine, vandpumpe, centrifuge, smørkærne og smøræltebord. Det stiftende møde/generalforsamling blev holdt hos Niels Kristensen. Han blev mejeriets første formand fra 1882-84.

Foreningen skulle organiseres med vedtægter.

I mødet deltog bl.a. gdr. Niels Hansen Uhd, der i sognet boede på Egknudgård lidt øst for Hjedding. Han var kendt som en lovkyndig mand, der for bønderne førte sager ved retten i Varde. Desuden var han stifter af og formand for Ølgod Sparekasse. På generalforsamlingen opfordredes han til at udarbejde andelskontrakten, hvilket han efterfølgende gjorde sammen med Niels Kristensen og Stilling Andersen. De berømte love for Hjedding Andelsmejeri tilskrives Niels Hansen Uhd. Kl. 5 næste morgen var de færdige, og Niels Kristensen og Stilling Andersen gik i løbet af dagen rundt for at få tegnet andelskontrakterne. Vedtægterne er nedfældet i 17 paragraffer, men det, der blev nyskabende, var fællesskabets fordele og forpligtelser. Hver leverandør har 1 stemme på generalforsamlingen uanset leveret mælkemængde. Der er solidarisk ansvar "én for alle, og alle for én". Dette betød, at andelshaverne kom til at stå lige med hensyn til gevinst og tab i forhold til den leverede mælkemængde. Overskuddet blev altså fordelt efter leveret mælk.

I dag betragter vi disse synspunkter som ganske naturlige, men det var de på tidspunkt bestemt ikke.

For en del bønder var det solidariske ansvar en anstødssten. Tænk, hvis nu mejeriet gik nedenunder og hjem, hvad så? Eller som en anekdote fra den tid omtaler, da de spurgte en bonde, om han ville være med, var svaret, at han var gift, og det følte han var nok.

Bønder, der af den ene eller anden årsag, ikke turde være medlem, kunne imidlertid sælge deres mælk til mejerist Stilling Andersen, der så gik ind som andelshaver, men så tilkom årets overskud også ham. Der fortælles også, at Niels Hansen Uhd, som var kendt for sin store forsigtighed, især med at yde lån i Sparekassen, ikke turde være

medlem, men blev det først efter det første år, hvor han kunne se regnskabs gode tal for det forløbne år. Man havde endda gemt leverandørnummer 1 til ham.

Det blev til i alt 26 andelshavere ved mejeriets start. Mejeriet producerede også ost, men lagringen af disse skete på Stilling Andersens fødegård, der havde stråtag, i modsætning til Hjeddings sorte skifer-tag, der afgav alt for store varmetemperaturer.

Dansk Landbrug stod på dette tidspunkt og manglede en organisationsform og her kom Hjeddings vedtægter som en appelsin i turbanen.

Mejerier skød op over hele landet og næsten alle på andelsprincipet, og i 1890, 8 år efter Hjeddings start, var der etableret 700 andelsmejerier. Det toppede i 1935 med 1.411 andelsmejerier og 338 privatmejerier.

Hjedding Andelsmejeri blev en succes, allerede året efter oprettelsen kunne bønderne i Hjedding indkassere 2,26 kr. for et kilo smør, næsten 1 kr. mere end andre. Mejeriet blev udvidet med ishus til mælkens afkøling, selvstændig maskinsal, større beboelse til mejeristens familie m.m.

I 1905 var det nødvendigt med et større mejeri, hvorfor man flyttede det til Ølgod Stationsby og opførte et nyt moderne mejeri. Efter flere ombygninger fungerede mejeriet her til for få år siden.

Det gamle mejeri i Hjedding blev en tid brugt som skole, derefter til beboelse. I 1941 blev huset solgt til nedrivning. Bestyrelsen for Hjedding Andelsmejeri rettede henvendelse til "De danske mejeriers Fællesorganisation". I fællesskab blev bygningen købt og tilbageført med maskiner og udstyr, som det var i 1882. Mejerimuseet blev indviet d. 24. september 1948. Ved et besøg på mejeriet ses de gamle maskiner og redskaber. Disse blev skaffet fra andre mejerier, idet de ved moderniseringerne var blevet kasseret. Af originalt inventar kan nævnes indvejningsvægten og centrifugen. Sidstnævnte blev fundet på nabogården, hvor den brugtes til vandingskar. Besøgende undres ofte over mejeristens lille værelse og kontor. Størrelsen skyldes, at Stilling Andersen boede hjemme på fødegården kort fra mejeriet.

Museet ejes i dag af Dansk Mejeribrug, mens Varde Museum står for museets drift.

Kilder: Hjedding Andelsmejeri 1882-1905, udgivet af Ølgod Museum, 39 sider. Heftet kan købes på Mejerimuseet/Ølgod Museum, Vestergade, 6870 Ølgod.

Jens og Anna Jensens Fond

Dansk Slægtsgårdsforening administrerer Jens og Anna Jensens Fond, der uddeler rejselegater til unge, der vil uddanne sig i teoretisk eller praktisk landbrug i udlandet.

Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr. uddeles til ansøgere, der for at komme i betragtning, er i udlandet mindst 6 eller 8 måneder.

Ansøgning sendes til: Carl Martin Christensen, Kåregård,
Badstrupvej 39, 5485 Skamby.

Nyt fra kredsene

Bornholmskredsen

Bornholmskredsen havde den 12. juni udflugt til jobcentret Vibegård, hvor Allan Kofoed viste rundt.

På Vibegård prøver man at hjælpe folk i gang efter lang tids arbejdsløshed eller personlig krise.

Der findes aktiviteter som gartneri, snedkerværksted, madlavning m.m.

Der henvises også til aktiviteter uden for Vibegård bl. a. dyrepassning, renholdelse af strande/kyster, naturpleje m. m.

Efter rundvisningen var der kaffe i kantinen og generalforsamling. Der var genvalg af Mogens Frigaard og Jens Ole Munch.

Allan Kofoed fortalte videre om arbejdsgangen på jobcentret, og de problemer der kan være.

Der lægges virkelig et stort arbejde i at få mennesker ud i arbejdslivet igen.

De 22 deltagere fik en meget interessant aften.

Mogens Frigaard

Ringkøbing kredsen

Mandag den 11. juni besøgte vi Mette og John Næsgaard Schmidt, der driver den gamle slægtsgård "Bilring" ved Spjald.

John er 6. generation på gården, der er på 125 ha, hvoraf de 60 ha dyrkes med løg. John fortalte om produktion, opbevaring og salg af løg. Vi blev vist rundt i lagerhaller og maskinhus af John og hans far. Det var faderen, som i 1985 begyndte at dyrke løg, og da John overtog gården i 2003, fortsatte han denne specialproduktion, hvor løgene sås på fri land og leveres pakkede til bl. a. Coops centrallager ved Århus.

Efter kaffen i haven trak vi ind i stuehuset, hvor de 50 fremmødte kunne sidde i storstuen for at nyde dyrlæge Johannes Lund fortælle om gårdens interessante historie. (Denne beretning bringes i det næste blad.)

Under kaffen afvikledes generalforsamlingen, og det var i meget god ro og orden.

Agnetha Stampe

Ribekredsen

Aftenudflugten den 12. juni til Møgelbjerggård havde samlet 30 medlemmer.

Vi samledes i haven til en forfriskning og Jørgen Bruun fortalte om sit hjem, hvor han og hustruen Vera, der er hjemmesygeplejerske, nu er flyttet fra, og næste generation ved sønnen Lars nu er ved at flytte ind.

Om driften fortalte Lars, at gårdens areal ca. 160 ha + ca. 40 ha lejet. Der er ca. 140 årskøer. Tyrekalvene opdrættes af dansk kalv og der produceres 2000 "Englandsgrise".

I 2004 byggedes ny løsdriftsstald med robotmalkning, og her i 2007 udbygges stalden til 310 køer.

Efter besøget på "Møgelbjerggård" kørte vi til Esther og Niels Jørn Nikolajsen i Næsbjerg, som viste deres flotte have frem. De har haft gården i 40 år, men for 20 år siden begyndte Esther at arbejde med haven, hvor der nu er omkring 700 Rhododendrum. Det er et betagende haveanlæg. Udflugten afsluttes med kaffe på Næsbjerg skole, og her fortalte Jørgen Bruun om lokalsamfundet.

Grethe Plagborg

Sjælland Syd

Sommerudflugten for Sjælland syd den 19. maj gik i år til Svanholm storkollektiv.

Vi var ca. 50 der mødtes ved 13.30 tiden, og vi blev vist rundt på kollektivet, og fik en masse interessante oplysninger:

Kollektivet blev dannet i 1978. Det bebos af 100 mennesker, hvoraf de 67 er ejere. Af de oprindelige er der 14 tilbage. Man vil gerne have nye yngre medlemmer, da beboernes gennemsnitsalder efterhånden er blevet høj.

27 af beboerne arbejder ude i samfundet, resten arbejder hjemme. Af den løn man tjener, går 80 % i fælleskassen og de 20 % er lomme penge. Det er nyt, før gik hele lønnen i fælleskassen.

Hvad sker der, hvis man har formue, når man flytter ind i kollektivet? Hele formuen går i fælleskassen, og udbetales kun, hvis man ønsker at fraflytte. Den forventes dog ikke. I specielle tilfælde kan man få udbetalt til f.eks. en rejse. Man vil prøve at ændre det, så man selv får rådighed over en mindre del af ens formue.

Kollektivet dyrker 440 ha økologisk.

Vejret var flot og vi drak den medbragte kaffe udenfor den fælles spisesal, hvor alle kollektivets beboere spiser aftensmaden sammen.

Efter kaffen kørte vi videre til Helen M. Henriksen på Birkemosegård i Lyndby. Vi fik en gennemgang af gårdens og familiens historie. Derefter kunne vi bese gården både ude og inde. Vi så kødkvæget i løsdriftsstalden. Inde var der dækket op til aftenkaffen overalt i det store stuehus, hvor vi også spiste vores medbragte aftensmad.

Denne meget interessante dag sluttede ved 19 tiden, hvor vi sagde tak for i dag og kørte hjem.

Højskoledagen afholdes **3. november** på Lundby Efterskole.

Dorrit Røtting

Fynskredsen

Kredsens udflugt den 26. juni til Kerteminde og Hindsholm havde samlet 83 medlemmer. Det blev en flot dag, hvor vi efter besøget på Johannes Larsens Museum fik middag på Marinaen. Her kom Frederik Møller - tidligere Hverringe - og fortalte om eftermiddagens program og han guidede os om eftermiddagen.

Om eftermiddagen besøgte vi Hverringe gods, hvor godsejer Niels Juel greve Reventlow fortalte om gårdens drift og historie. Besøget sluttede med en rundvisning i hovedbygningens stuer.

Senere besøgte vi Bjørnegården, en 300 år gammel fæstegård i Dalby, som nu er landhotel. Allan Eistrup vil fortalte om gården, og her drak vi eftermiddagskaffen.

Mogens Andersen.

Vejle Amtskreds

Den 20. juni besøgte 54 medlemmer Else Marie og Laurits Vind på Rosengården i Pjedsted. Efter kaffen i haven blev vi vist rundt i det gamle stuehus fra 1860, som er nyrestaureret, men med respekt for det gamle.

Vi kørte derefter til Treldegård, hvor vi så den nye stald til 200 køer, med tilhørende malkekarrusel. Dagen blev afsluttet med middag i Skærup Forsamlingshus.

Steffen Buch Juul

Det sydlige Sønderjylland

Aftenudflugten onsdag, den 23. maj havde samlet 41 deltagere. Vi mødtes på Kværs Ladegård, hvor ejeren Hans Lilleør, fortalte om gårdens historie og drift. Vi så os om i hovedbygningens smukke stuer og den dejlige have. Efter en forfriskning fortsatte vi til Kværs plantage, og efter en kort vandretur, nåede vi til E Flyvsand. Her fortalte tidligere skoleinspektør fra Kværs Gerd Conradsen om stedet. Kaffen fik vi på Kværs Kro og derefter afholdtes generalforsamling. Efter generalforsamlingen fortalte Hans Lilleør om de Tumbøl bønderoprør i 1760'erne.

Heldagsudflugten lørdag den 16. juni til Christiansfeld havde samlet en snes medlemmer.

Vi mødtes på Tyrstrupgård på hvis jorder byen Christiansfeld blev anlagt. Bente og Niels Erik Schultz-Petersen er tredje generation. Niels Erik Schultz-Petersen fortalte om gårdens historie og drift. Der hører 186 ha til gården, der drives med planteavl. Derefter besøgte vi Grænse- og Genforeningsmuseet under kunsthistoriker, cand. mag. Bente Schultz-Petersens kyndige vejledning. Efter middag på Den gamle Grænsekro samles vi i Christiansfeld, hvor Bente Schultz-Petersen fortalte og viser rundt. Vi sluttede dagen med kaffe på Brødremenighedens Hotel.

Chr. A. Krogh

Århus Amtskreds

Den 9. maj havde kredsen en dejlig tur til Fussingø vest for Randers. Vi var 40, der mødtes ved Gammel Fussingø, hvorefter ægteparret Poulsen fortalte om Fussingøs interessante historie. Vi så borgtomten og det gamle haveanlæg. Vi fortsatte til avlsgården er ejet af Den danske Stat og benyttes nu til kontorer for Skov- og Naturstyrelsen. Til sidst er der omvisning i hovedbygningen, og her serveredes kaffen.

Sommerturen til Samsø lørdag, den 16. juni blev aflyst, p.g.a. manglende interesse.

Anne Lis Ladefoged.

Midtjysk kreds

Kredsen kunne den 14. juni samle godt et halvt hundrede medlemmer ved besøget på Vium Mølle. Efter en kort introduktion ved kredsens formand, Jens Skytte, blev gæsterne budt velkommen af møllegårdens nuværende ejere, Søren Revsgaard og frue. De fortalte på skift om Vium Mølles spændende historie. Det drejer sig om en gammel vandmølle, der er nævnt første gang i år 1400 under et skødeskift.

I det 19. århundrede blev møllen med ca. 70 ha overtaget af Marcus Revsgaard, og det er hans efterkommere, der herefter i ca. 200 år har drevet Vium Mølle, dog ikke direkte med en søns overtagelse efter en fader. Af de mange ejere bør først og fremmest nævnes proprietær M. Henriksen, der overtog gården i 1912, og opførte den hvidpudsede anelige hovedbygning. Syd herfor ligger en enestående smuk naturhave med bro til en tepavillon på en kunstig anlagt ø i mølledammen.

Efter at vi på gårdspladsen havde fået en grundig gennemgang af Vium Mølles historie og drift, som omfatter tæt ved 150 ha, blev det muligt først at besøge de gamle møllebygninger, der i dag optræder nærmest som et museum. Derefter gik vi en tur i den smukke have, inden det blev tid til at bese de mange rum i hovedbygningen. Der var dækket op til kaffe i stuerne, og man kunne mærke på stemningen, at de fremmødte nød besøget. Til slut takkede kredsens formand for familien Revsgaards store og enestående gæstfrihed.

Den 30. juni besøgte vi Karmark Mølle ved Bjerringbro. For knap 25 år siden blev møllegården overtaget af Søren Thorup, der efter at have afhændet en større plastikvirksomhed, bestemte sig til at genrestaurere bygningerne, der er fredede, og som han havde arvet efter to ugifte faste og en ugift onkel. Det må siges at være lykkedes i en enestående grad, så de smukke bindingsværksbygninger i dag vil imponere enhver.

Søren Thorup fortalte først om bygningernes historie og om sin familie, der har ejet møllegården i ca. 150 år. Derefter tog han os med ind i møllehuset, og øste her op af sin enorme viden om mølledrift. Her fremviste han de forskellige remedier, der benyttes. Eftersom møllen nu udelukkende fungerer til elproduktion, kunne vi høre en susen af det store vandhjul udenfor. Thorup gjorde i øvrigt opmærksom på, hvordan man bedst bevarer remedierne ved behandling med linolie, ligesom han fortalte, at møllehjulet varer længst ved konstant funktion.

Bagefter var der lejlighed til at se det lille museum, som han har stillet an i et af udhusene, en spadseretur ad en bro over den stemningsfulde møllebæk, gennem den velholdte have og omkring den oprensede mølledam.

Jeg kan roligt sige, at alle var imponeret over den velholdte og ualmindelig smukke møllegård, hvad formanden, Jens Skytte, også gav udtryk for ved afskedstalen, hvor han i øvrigt nævnte, at det er enestående, at en mand har villet ofre så stor en del af sin kapital og sin tid på at bevare et sådan klenodie i den danske natur.

Efter besøget blev der afholdt generalforsamling på Amstrupgård, en tidligere – nu udstykket – proprietærgård, beliggende mellem Ulstrup og Hvorslev, vor der drives restaurationsvirksomhed. Efter en grundig årsberetning af formanden, var der genvalg af bestyrelsesmedlemmer.

Til slut fortalte undertegnede om arbejdet med malkekoneskulpturen og opfordrede medlemmerne til økonomisk støtte af projektet.

Ejgil Overby

40 års jubilæum

Den 1. juli kunne Mogens Frigaard, Frigård på Bornholm markere 40 år som ejer af slægtsgården, hvor han er 6. generation siden 1775.

Mogens Frigaard har siden 1998 været formand for Dansk Slægtsgårdsforening på Bornholm.

Lørdag var der åbent hus med mange gæster, og søndag var 90 medlemmer af Frigaardfamilien samlet til slægts-træf, hvilket sker hvert andet år.

Returadresse:
Inger M. Hansen,
Svaleyvej 13, 4440 Mørkøv
ID: 47395

Malkekonen

Dansk Slægtsgårdsforenings bestræbelserne på at sætte et minde over malkekoner/malkepiger ved Dansk Landbrugsmuseum på Gammel Estrup er ved at blive en realitet.

Stenbonden i Salling, Anders Vestergaard, er begyndt udformningen af den legemshøje granitskulptur. Der er samlet penge ind til formålet, men der er dog stadig "underskud" på projektet, så gaver modtages stadig.

Giver man mere end 5.000 kr. til formålet, vil man få sit navn på en plade, der sættes på figurens sokkel. Mindre beløb modtages også, men så vil det være anonymt.

En anden måde at bidrage til malkekonen på er, at indbetale mere end de 200 kr. på kontingentindbetalingen. Differencen overføres så til malkekonekontoen.

Inger M. Hansens konto til malkekonen har reg. 1707 konto 6448-513-945.

Hos stenimportøren i Nr. Snede

Stenbonden Jakob Vestergaard klar til det første hug

Barnebarnet Mette står model

Første skitse

Tidligere værk - fra udstilling i Skive